

CREATIVITAT MUSICAL

1. Presentació

La matèria Creativitat Musical desenvolupa la percepció i l'expressió musical mitjançant l'exploració i l'experimentació sonora en estreta relació amb altres llenguatges artístics, i facilita a l'alumnat connectar els seus coneixements, imaginació i sensibilitat amb les possibilitats creatives del so. Aquesta matèria es presenta com a optativa en 3r curs de l'ESO i pretén consolidar els coneixements adquirits en nivells anteriors en la matèria obligatòria de Música, fomentar processos creatius en connexió amb altres llenguatges, analitzar l'entorn sonor que ens envolta i les seues possibilitats per a la creació artística, així com aprofundir en estils i corrents artístics presents al llarg del segle XX i fins a l'actualitat.

La creativitat musical, concebuda com la capacitat de generar associacions entre els elements que configuren els processos creatius sonors i altres llenguatges artístics, permet formes diferents d'acostar-se al coneixement i a les possibilitats del so, tant per part de l'alumnat com del professorat, i promou la participació, l'esforç i el respecte davant de les propostes pròpies i alienes. A partir d'aquests valors es desenvolupa el procés d'aprenentatge mitjançant propostes que estimulen la iniciativa i l'originalitat a partir de processos compositius senzills i oberts, des de diferents perspectives, traspasant així els límits de la partitura convencional i establint connexions amb altres llenguatges artístics, tot fomentant la reflexió i investigació sonora.

La creació musical situa l'alumnat com a protagonista de la producció de propostes artístiques, que van des de la composició de peces amb acompanyaments tonals senzills fins a l'experimentació i creació sonora o multidisciplinària amb un marcat caràcter conceptual i d'avantguarda.

Partint dels coneixements sobre elements estructurals i tècnics adquirits en nivells anteriors, l'alumnat hauria d'investigar i explorar sonorament, traspasant les fronteres d'elements convencionals com la instrumentació, la música tonal o la partitura, per a afavorir la composició i improvisació guiada a partir d'altres llenguatges artístics.

L'ús de la veu, el cos i els instruments musicals, tant convencionals com no convencionals, són els elements que permetran la creació musical, i es podran recolzar en recursos digitals per a la producció i creació musical.

En aquest document es presenten els diferents apartats que conformen el currículum de la matèria de Creativitat Musical: competències específiques, connexions de la matèria, sabers bàsics, situacions d'aprenentatge i criteris d'avaluació.

Les competències específiques són aquelles que l'alumnat hauria d'adquirir en finalitzar la matèria optativa de Creativitat Musical en 3r curs de l'ESO i es presenten amb la corresponent descripció. Seguidament, s'analitzen les connexions amb les CE d'altres matèries de l'etapa i amb les competències clau.

L'apartat de sabers bàsics es planteja des de la perspectiva del context social i cultural actual i es presenta en dos blocs interrelacionats, que han de ser treballats de forma integrada amb els seus

corresponents subblocs. En el primer, Percepció i anàlisi, es recullen els contextos musicals i culturals dels principals corrents d'avantguarda dels segles XX i XXI, així com els elements del so que configuren l'entorn de l'alumnat i l'estructura musical que conformen les composicions de música urbana i música contemporània. En el segon bloc, Interpretació i creació, s'aborda el fenomen musical en el vessant més vivencial, basat en la improvisació, l'experimentació, la interpretació i la creació, mitjançant l'expressió vocal, instrumental i corporal, i la realització de projectes artístics i multidisciplinaris, amb el suport de les noves tecnologies.

En l'apartat sobre les situacions d'aprenentatge, es presenta un conjunt de principis que orienten l'organització d'activitats dirigides a facilitar el desenvolupament competencial.

Finalment, en l'apartat referent als criteris d'avaluació, s'estableix el grau d'aprenentatge que s'espera que haja aconseguit l'alumnat a partir de les diferents competències específiques. Cada competència comporta diferents criteris d'avaluació amb l'objectiu d'evidenciar el seu desenvolupament i adquisició.

2. Competències específiques

2.1. Competència específica 1

Identificar els elements compositius, estructurals i comunicatius de creacions sonores i interdisciplinàries contemporànies, i valorar críticament la dimensió estètica d'aquestes.

2.1.1. Descripció de la competència 1

La presència de l'art a les aules com a eina de transformació educativa i social requereix de compromís per part de tota la comunitat educativa. És per això que resulta indispensable l'anàlisi perceptiva de diferents propostes artístiques, existents o generades pel mateix alumnat, a partir dels elements que les constitueixen, des d'un punt de vista tècnic i crític, i de les funcions comunicatives que presenten. Sobre la base dels aprenentatges adquirits en nivells educatius anteriors, aquesta competència aprofundeix en el reconeixement i relació dels elements estructurals i tècnics que configuren les propostes artístiques treballades. La matèria de Creativitat Musical aborda perspectives experimentals, d'avantguarda i contemporànies, que exigeixen un canvi de mirada determinat per la ruptura amb les formes musicals convencionals i la tonalitat.

El desenvolupament d'aquesta competència suposa una oportunitat per a descobrir i valorar les manifestacions d'avantguarda, les intencions artístiques que les fonamenten i les institucions culturals que les produeixen i les promouen. En el procés d'anàlisi dels elements que configuren aquestes propostes, a través de la seua escolta o visionat, adquireix rellevància la capacitat per a argumentar de manera crítica i respectuosa per a poder configurar una valoració estètica.

En aquest sentit, és necessària una reflexió sobre la perspectiva de gènere, de manera que s'identifiquen els mites, els estereotips i els diferents rols transmesos a través de les propostes analitzades i produïdes.

L'alumnat s'hauria de trobar davant creacions on els instruments musicals i el llenguatge musical conviuen amb altres objectes i paisatges sonors, així com partitures i representacions gràfiques que a vegades poc tenen a veure amb la notació convencional i que suposen un punt de trobada entre les arts visuals i la música.

2.2. Competència específica 2

Analitzar els elements sonors de l'entorn més pròxim mitjançant l'escolta activa i explorar les possibilitats que ofereixen per a la creació artística.

2.2.1. Descripció de la competència 2

El desenvolupament d'aquesta competència exigeix una consciència de l'entorn sonor on identificar elements que servisquen d'inspiració en la creació musical i artística, així com sensibilitzar i proposar solucions a les diverses agressions acústiques d'aquest entorn, mitjançant una terminologia adequada.

En aquest context s'ha de fomentar l'escolta activa i l'anàlisi dels elements sonors que configuren l'entorn pròxim per a explorar les possibilitats que ofereix en la creació artística, a través de la investigació, experimentació i transformació sonora dels seus elements. Per a aquests processos, la utilització de recursos digitals serà fonamental i en possibilitarà l'enregistrament i edició.

Així mateix, l'entorn que envolta l'alumnat ofereix una oportunitat per a prendre consciència mediambiental. En el desenvolupament d'aquesta competència, s'han d'identificar les possibilitats que ofereixen els objectes i materials del nostre entorn en la creació sonora i artística. D'aquesta manera, existeixen objectes que poden ser reutilitzats o transformats per a convertir-se en instruments musicals no convencionals. En el mateix sentit, es poden fabricar instruments propis o objectes sonors, explorant les seues possibilitats acústiques i incorporant, a més, la perspectiva de desenvolupament sostenible.

2.3. Competència específica 3

Interpretar peces de música urbana i creacions sonores i interdisciplinàries pròpies, mitjançant l'ús de la veu, el cos, instruments convencionals i no convencionals, amb el suport del llenguatge musical i partitures gràfiques, de manera individual i col·lectiva.

2.3.1. Descripció de la competència

La dimensió referida a la interpretació musical constitueix un pilar fonamental per a l'aprenentatge de la matèria. En el desenvolupament d'aquesta competència, s'incidirà en la interpretació musical de peces de música urbana pròximes al context de l'alumnat a partir de l'anàlisi tècnica, crítica i estètica desenvolupada en la competència específica 1.

D'altra banda, la interpretació de peces i creacions sonores i interdisciplinàries generades pel mateix alumnat (CE 5) n'exigeix de la interpretació escolar, individual i col·lectiva perquè puguen ser analitzades d'una manera crítica i enriquidora.

En la interpretació, el llenguatge musical facilita la lectura a través de la partitura. El repertori de música urbana exigeix, a més, la integració de sistemes de notació que incorporen el xifrat anglosaxó (o americà).

Les partitures gràfiques i sistemes de notació no convencional possibiliten la representació de propostes sonores i artístiques tonals i atonals. D'aquesta manera, les representacions gràfiques no convencionals del so faciliten la comprensió de l'organització i la interpretació de les propostes artístiques basades en l'experimentació sonora, que habitualment no s'ajusten a models de formes musicals convencionals.

2.4. Competència específica 4

Realitzar improvisacions guiades musicals o interdisciplinàries, tot utilitzant llenguatges gestuals i gràfics, a través de processos individuals i col·lectius.

2.4.1. Descripció de la competència

En la pràctica creativa, l'alumnat aprofundeix en el món sonor mitjançant la improvisació amb la veu, el cos, els instruments musicals o els objectes sonors, i s'endinsa en el seu coneixement a través de l'exploració i l'experimentació.

Aquesta competència presenta un caràcter experimental basat en la improvisació, que ha de ser entesa com una creació original individual o col·lectiva d'un material artístic que en la majoria de les ocasions resulta irrepetible. En aquest aprenentatge s'ha de possibilitar un entorn de confiança en el qual l'alumnat pugui expressar-se lliurement sense penalitzar l'error, i generar oportunitats per a crear noves propostes. Per a això, és fonamental que el procés d'improvisació siga guiat o acompanyat de recursos o elements que en faciliten la realització, especialment en les fases inicials. Entre els elements que poden servir de suport en aquest acompanyament, destaquen els llenguatges gestuals i gràfics que faciliten la connexió entre els diferents codis artístics amb la improvisació musical i interdisciplinària.

El desenvolupament d'aquesta competència afavoreix la interacció, l'empatia i el respecte entre els participants, alhora que fomenta la reflexió crítica sobre les creacions produïdes i la pròpia identitat cultural.

2.5. Competència específica 5

Crear i posar en escena projectes sonors i interdisciplinaris, individuals i col·lectius, mitjançant l'ús de diversos llenguatges artístics, assumint diferents rols en les seues fases i valorant tant el procés com el resultat.

2.5.1. Descripció de la competència.

La creació de projectes musicals i interdisciplinaris a l'aula a través dels eixos propis de la matèria, així com d'altres disciplines, implica seguir les fases del procés creatiu que es basen en la planificació, investigació, creació i difusió, els quals es poden recolzar en recursos digitals i les TIC.

L'alumnat assumeix diferents rols relacionats amb les professions associades a la creació de manera col·laborativa i activa, des d'una distribució inclusiva i igualitària de tasques. Al seu torn, es promou la presa de decisions autònomes i compartides, així com la capacitat crítica en la realització i valoració del producte final. Aquesta reflexió continuada durant tot el procés creatiu porta implícita una avaluació contínua dels processos per a establir els ajustos necessaris, acceptant la diversitat d'opinions i fomentant el respecte i l'empatia.

El producte final i la difusió són parts fonamentals en el desenvolupament d'aquesta competència, ja que permeten crear un espai per a dinamitzar o materialitzar sabers adquirits en la matèria de Música fins a 2n de l'ESO, alhora que proporcionen una oportunitat per a utilitzar i combinar els sabers bàsics i les competències específiques d'altres matèries.

El desenvolupament d'aquesta competència implica el reconeixement del potencial comunicatiu que ofereix el món sonor, tant de manera individual com grupal, on els mitjans digitals representen una oportunitat per a desenvolupar i enriquir les propostes artístiques i en el qual l'alumnat es pot expressar

lliurement amb el suport de llenguatges musicals, corporals, textuais, gestuals, plàstics, visuals i audiovisuals.

La producció musical i interdisciplinària implica el reconeixement del potencial expressiu i comunicatiu que ofereix l'entorn sonor, l'expressió corporal, el llenguatge visual, audiovisual i digital, de manera tant individual com grupal. Actualment, la capacitat generalitzada d'accedir als mitjans i eines digitals suposa per a l'alumnat la possibilitat de desenvolupar la creació, expressió i difusió de projectes sonors, i també d'incorporar matisos i possibilitats que enriqueixen i propicien la multidisciplinarietat de les produccions.

L'ús original i innovador del so, mitjançant la pràctica amb instruments convencionals i no convencionals construïts a l'aula, afavoreix la utilització i transformació dels materials, al mateix temps que afavoreix una exploració tímbrica des d'una perspectiva de desenvolupament sostenible.

2.6. Competència específica 6

Emprar recursos digitals en processos de creació sonora i interdisciplinària, incorporant les possibilitats expressives, comunicatives i artístiques, amb actitud reflexiva i respectant la normativa vigent d'ús i difusió.

2.6.1. Descripció de la competència

El desenvolupament de la competència digital dins de la matèria Creativitat Musical adquireix una especial importància per formar part de la realitat contextual de l'alumnat, en les seues comunicacions i en el consum diari que fan de la informació, hàbits que condicionen la seua manera d'aprenentatge. L'ús de recursos, aplicacions, xarxes i plataformes audiovisuals conviuen amb diferents llenguatges i elements. En aquest context, es generen espais d'investigació i experimentació que afavoreixen processos de creació i el tractament de continguts digitals.

Aquesta competència específica té un caràcter transversal en els processos d'anàlisi i creació, atés que afavoreix les possibilitats expressives, comunicatives i artístiques en les quals els recursos digitals es presenten com un mitjà i no com un fi en si mateix, a través de l'ús adequat d'aplicacions, webs i programes d'edició de partitures, enregistrament i edició d'àudio, respectant els drets de propietat intel·lectual i triant les llicències d'ús pertinents.

3. Connexions de les competències específiques entre si, amb les competències d'altres matèries i amb les competències clau

3.1. Relacions o connexions amb les altres CE de la matèria

En aquest apartat presentem les connexions més significatives entre les competències específiques (CE) de la matèria de Creativitat Musical.

El procés d'ensenyament-aprenentatge de la matèria Creativitat Musical exigeix el desenvolupament i integració de les diferents competències específiques de manera simultània.

La CE 1 està relacionada amb la CE 3, CE 4 i CE 5, en exigir una anàlisi dels elements que caracteritzen totes aquelles propostes expressives treballades en la matèria i basades en la interpretació, improvisació i composició.

La CE 2 està directament connectada amb la CE 1 per abordar la dimensió de percepció i anàlisi sonora per a generar detonants artístics que servisquen com a base per als processos de creació. En

el procés de gravació i registre d'elements de l'entorn sonor, l'ús de recursos digitals (CE 6) suposa un gran suport per al seu desenvolupament.

La CE 3, CE 4 i CE 5, que desenvolupen els processos expressius d'interpretació, improvisació, creació i producció escènica respectivament, estan connectades amb la CE 1 en realitzar una anàlisi a partir de la dimensió perceptiva. A més, la CE 5 posa en acció la resta de competències mitjançant processos de planificació, investigació, creació i difusió, així com amb el suport dels recursos digitals i les TIC.

Finalment, la CE 6, referida a l'ús de recursos digitals, està connectada de manera transversal a la resta de competències, i això n'afavoreix el desenvolupament i adquisició. D'aquesta manera, es planteja com un mitjà i no com un fi en si mateix, ja que adquireix un pes diferent segons el plantejament de la pràctica educativa.

3.2. Relacions o connexions amb les CE d'altres matèries de l'etapa.

Les competències específiques de la matèria Creativitat Musical es relacionen amb les competències pròpies d'altres matèries de l'etapa.

Les matèries científiques es relacionen amb l'estudi del so quant a la seua naturalesa acústica, així com els paràmetres físics intervàl·lics o aspectes referits a la duració, intensitat i timbre. D'altra banda, comparteixen metodologia en l'elaboració dels projectes, a través de les seues diferents fases. La matèria de Tecnologia i Digitalització comparteix la construcció d'instruments a l'aula, l'estudi dels materials que els componen o l'ús de recursos digitals per al registre, edició i difusió musical.

Quant a la relació amb la matèria d'Educació Plàstica, Visual i Audiovisual, es destaca la producció i utilització de partitures gràfiques que serveixen de suport en la interpretació i anàlisi de propostes contemporànies sonores i interdisciplinàries en les quals el llenguatge musical convencional no resulta eficient. Aquesta correspondència entre elements visuals i sonors que es dona a la partitura gràfica suposa una oportunitat per a establir connexions i treballar conjuntament entre les matèries de 3r de l'ESO d'Educació Plàstica i Visual i la matèria optativa de Creativitat Musical. A més, existeix una clara intenció expressiva en la producció de propostes artístiques interdisciplinàries basades en l'ús de llenguatges plàstics, gràfics o audiovisuals. Finalment, cobren importància els sabers relacionats referits a les avantguardes artístiques dels segles XX i XXI.

En la línia de l'aprenentatge de les avantguardes comentades, existeix una connexió amb la matèria de Geografia i Història en relacionar històricament els corrents artístics analitzats i produïts des d'una visió cultural i social.

En referència a la connexió amb la matèria d'Educació Física, destaca l'expressió corporal en els processos de creació interdisciplinària.

La matèria de Creativitat Musical estableix una clara connexió amb les matèries de Biologia i Geologia en analitzar elements sonors de l'entorn per a la creació musical. Aquest aprenentatge n'afavoreix un millor coneixement i es presenta com a font d'inspiració en processos creatius. D'altra banda, l'ús d'objectes sonors, així com la seua construcció o transformació des d'una perspectiva sostenible, representa una oportunitat per a establir una trobada entre disciplines.

La connexió amb les matèries lingüístiques és necessària des de qualsevol matèria. En el cas de Creativitat Musical, es generen espais de producció creativa contemporània, mitjançant la

improvisació i experimentació amb la paraula i el gest, des d'un enfocament que aborde amb obertura el terreny d'allò desconegut i imprevisible.

Finalment, cal esmentar l'oportunitat que es planteja en relació amb la producció de projectes escenogràfics interdisciplinaris entre matèries optatives: Laboratori d'Arts Escèniques de 1r de l'ESO, i Arts Escèniques i Expressió Artística de 4t de l'ESO.

3.3. Relacions o connexions amb les competències clau

Connexions de les competències específiques de la matèria amb les competències clau del perfil d'eixida de l'alumnat al final de l'educació bàsica.

	CCL	CP	CMCT	CD	CPSAA	CC	CE	CCEC
CE1	x	x		x				x
CE2			x	x	x			x
CE3				x	x		x	x
CE4			x	x	x			x
CE5	x	x	x	x	x	x	x	x
CE6			x	x				x

Competències clau del perfil d'eixida de l'alumnat en finalitzar l'ensenyament bàsic

- CCL. Competència en comunicació lingüística.
- CP. Competència plurilingüe.
- CMCT. Competència matemàtica i en ciència, tecnologia i enginyeria.
- CD. Competència digital.
- CPSAA. Competència personal, social i d'aprendre a aprendre.
- CC. Competència ciutadana.
- CE. Competència emprenedora.
- CCEC. Competència en consciència i expressió culturals.

El quadre adjunt anterior mostra l'existència d'una relació especialment significativa i rellevant entre les sis competències específiques de la matèria Creativitat Musical i les competències clau incloses en el perfil d'eixida de l'alumnat en finalitzar l'educació bàsica.

La competència en comunicació lingüística té una relació directa amb la CE 1 en analitzar les diverses propostes mitjançant l'anàlisi i l'expressió d'opinions, argumentacions i sentiments, de manera oral i escrita. De la mateixa manera, existeix una connexió amb la CE 5 en realitzar valoracions crítiques sobre el procés i resultat en la creació i producció escènica.

Quant a la competència plurilingüe, es relaciona amb la CE 1 en analitzar referents artístics i continguts culturals contemporanis de diferents orígens geogràfics i culturals. De la mateixa manera, es relaciona amb la CE 5 en l'accés a la informació en llengües diferents en fases d'investigació.

D'altra banda, la competència matemàtica i en ciència, tecnologia i enginyeria guarda relació amb la CE 2, CE 4 i CE 5 en utilitzar metodologies de raonament matemàtic en la creació i experimentació sonora, així com amb la CE 6 en emprar recursos digitals en la creació sonora i interdisciplinària.

La competència digital està directament relacionada amb la CE 6 basada en la selecció i ús de recursos digitals, així com en el respecte a les llicències d'ús i normativa vigent en els processos creatius. Es relaciona, a més, amb la resta de competències com un mitjà o suport en l'anàlisi (CE 1), en el registre d'elements de l'entorn sonor (CE 2), en la utilització d'instruments electrònics en la interpretació (CE 3) i en la improvisació (CE 4). Així mateix, existeix relació amb la CE 5 en utilitzar els llenguatges audiovisuals en la producció de projectes.

La competència personal, social i d'aprendre a aprendre està relacionada amb la CE 2 en explorar les possibilitats que ofereix l'entorn en la creació sonora, amb la CE 3 en l'elaboració i ús de partitures gràfiques i amb la CE 4 en estar basada en la improvisació guiada. De la mateixa manera, existeix una relació amb la CE 5 en participar en la creació de projectes, de manera individual i col·lectiva, ja que comprén la diversitat d'aportacions per a incorporar-les a l'aprenentatge de l'alumnat i establir judicis crítics personals.

La competència ciutadana fomenta la participació en processos col·lectius expressius basats en la interpretació, improvisació i creació. Per aquesta raó, es pot afirmar que existeix una relació amb diverses competències específiques de la matèria, però especialment amb la CE 5, ja que en la creació i posada en escena de projectes sonors i interdisciplinaris s'estableixen relacions grupals, en les quals és necessària una actitud respectuosa i democràtica, fonamentada en els drets humans, la diversitat cultural, la igualtat de gènere i la cohesió social.

La competència emprenedora està relacionada amb la CE 3 en l'exploració de les possibilitats que ofereix l'entorn sonor en la creació artística. Aquesta acció emprenedora es presenta, al mateix temps, en la CE 5, en desenvolupar processos creatius mitjançant tasques, presa de decisions, així com l'assumpció de diferents rols.

Finalment, la competència clau en consciència i expressió cultural està implícita en el desenvolupament de totes les competències específiques de la matèria Creativitat Musical, per la mateixa naturalesa expressiva d'aquesta. La CE 1 n'afavoreix el desenvolupament mitjançant l'anàlisi de les propostes artístiques contemporànies. D'altra banda, facilita l'experimentació a través del procés d'expressió creativa implícit en les competències CE 2, CE 3, CE 4, CE 5 i CE 6, en les quals els recursos digitals es presenten com a mitjans facilitadors per a desenvolupar processos creatius.

4. Sabers bàsics

4.1. Introducció

En aquest apartat es presenten els sabers bàsics de la matèria de Creativitat Musical.

Els sabers bàsics són el conjunt de coneixements necessaris per a garantir l'adquisició i desenvolupament de les competències específiques, i poden ser ampliat i adaptats pel professorat en funció del perfil de l'alumnat i del context escolar. Aquests sabers bàsics es distribueixen en dos blocs que, al seu torn, es divideixen en subblocs (SB).

El primer bloc, Percepció i anàlisi, fa referència als sabers que es treballaran des del vessant perceptiu del so, detallats en el subbloc Contextos musicals i culturals amb l'anàlisi d'obres, estils i corrents d'avantguarda, l'evolució de la seua notació, així com amb propostes artístiques inspirades en l'entorn sonor, amb el suport de notacions gràfiques convencionals i no convencionals. El subbloc Elements del so i estructura musical recull els sabers relacionats amb les possibilitats que ofereix el tractament del so i els objectes sonors de l'entorn per a la producció de creacions artístiques.

El segon bloc, Interpretació i creació, fa referència a l'ús de diferents llenguatges per a la improvisació, l'experimentació, la interpretació i la creació. Aquests sabers es recullen, en primer lloc, en el subbloc Expressió individual i col·lectiva, que abasta els sabers relacionats amb la lectura musical, sonorització, creació de lletres, composició, improvisació guiada i experimentació; i, en segon lloc, en el subbloc Projectes artístics, dedicat a l'elaboració de produccions artístiques i a la participació activa de l'alumnat en totes les seues fases.

Cal destacar que els dos blocs s'interrelacionen i poden treballar-se de forma integrada, la qual cosa permet un enfocament global necessari per al seu desenvolupament i adquisició.

4.2. Bloc 1. Percepció i anàlisi

4.2.1. Subbloc 1.1. Contextos musicals i culturals

- Les avantguardes musicals: música concreta, música electrònica, minimalisme musical i música aleatòria. L'evolució de la notació musical en els segles XX i XXI.
- La música valenciana contemporània.
- Característiques i qualitats expressives i comunicatives dels formats, suports i materials de les pràctiques artístiques contemporànies.
- Llenguatges gestuals i gràfics per a la composició artística.
- Paisatges sonors.
- Perspectiva de gènere, estereotips i expressions de violència en relació a la música.
- Propostes sonores i multidisciplinàries des d'una perspectiva contemporània: actuacions en viu i registrades per mitjans audiovisuals.

4.2.2. Subbloc 1.2. Elements del so i estructura musical

- L'organització i transformació dels elements del so i l'estructura musical en la creació sonora.
- Objectes sonors de l'entorn pròxim.

- Agressions acústiques de l'entorn sonor.
- Terminologia musical. Argumentació oral i escrita.

4.3. Bloc 2: Interpretació i creació

4.3.1. Subbloc 2.1. Expressió individual i col·lectiva

- Pautes de creació i interpretació musical amb acompanyaments bàsics.
- Xífrat anglosaxó (o americà). Roda d'acords.
- La creació artística com a procés d'investigació: connexió amb altres àrees de coneixement.
- Notació musical convencional i no convencional. Partitures gràfiques.
- La creació musical i multidisciplinària a partir d'instruments, objectes sonors i l'experimentació sonora.
- Sonorització d'audiovisuals, imatges i textos. El *foley*.
- Mecanismes de creació de lletres per a peces musicals.
- La composició i improvisació guiada a partir del llenguatge gestual i/o gràfic.
- La construcció i transformació d'objectes sonors i instruments musicals. Pautes bàsiques de cura i manteniment d'espais i materials de treball.
- Recursos digitals per a la interpretació i creació sonora, l'edició de partitures, l'enregistrament i l'edició d'àudio.
- Normativa vigent en l'ús i difusió de propostes artístiques.

4.3.2. Subbloc 2.2. Projectes artístics

- Fonaments teòrics de la producció creativa. Fases del procés creatiu i posada en escena.
- Estudis, professions i oportunitats relacionats amb la creació i interpretació musical.
- Pautes d'atenció, percepció i memòria per a la creació musical i artística.
- Respecte i empatia amb les aportacions del grup en el procés de treball col·lectiu.
- Recursos digitals i de les TIC aplicats a la creació i difusió de projectes artístics.

5. Situacions d'aprenentatge per al conjunt de les competències de la matèria.

Les situacions d'aprenentatge en la matèria de Creativitat Musical exigeixen disposar d'espais, temps i formes d'organització apropiats per a realitzar un conjunt d'activitats articulades que promoguen l'adquisició i desenvolupament de les competències específiques. És fonamental parar atenció a l'entorn pedagògic en el qual es produeix el procés d'ensenyament-aprenentatge per a establir determinats principis en el seu disseny.

L'actuació del professorat ha d'estar orientada a impulsar el desenvolupament de les competències específiques de manera progressiva i seqüenciada, a partir de la consolidació gradual dels sabers bàsics proposats.

De la mateixa manera, aquestes situacions i accions han d'afavorir el descobriment a partir de l'exploració personal i col·lectiva, així com contribuir a l'adaptació al context particular de cada centre educatiu. S'ha d'afavorir l'autoconfiança de l'alumnat i, en conseqüència, no s'ha de penalitzar l'error, sinó més aviat identificar-lo com una oportunitat per a generar nous plantejaments o propostes creatives. Resulta especialment interessant plantejar aprenentatges en forma de reptes, projectes i investigacions a partir de l'experimentació o produccions artístiques que faciliten l'aplicació dels coneixements adquirits, de manera individual i col·lectiva, i que promouen la transferència de sabers en relació amb altres matèries.

En l'entorn pedagògic en el qual es desenvolupa l'alumnat s'ha de fomentar una varietat de tipus d'agrupament que incloga tant propostes individuals de desenvolupament autònom que permeten una anàlisi i reflexió pròpia, com també la formació de xicotetes agrupacions i el gran grup. Uns espais d'aprenentatge on l'alumnat mostre iniciativa i puga assumir riscos, així com expressar les seues pròpies idees i consensuar acords.

Els espais per a desenvolupar l'aprenentatge de la matèria han d'afavorir el treball experimental i col·laboratiu amb recursos materials i digitals adequats. Aquests recursos no sempre són possibles i, per tant, no sempre han d'estar lligats als últims desenvolupaments tecnològics. Més aviat es tracta de buscar detonants i elements amb els quals treballar i inspirar-se, a partir de la realitat del centre i de l'entorn directe de l'alumnat.

El professorat adquireix un paper determinant ja que acompanya durant els processos de percepció, anàlisi, interpretació i creació, en aportar les seues pròpies experiències i facilitar la reflexió i intercanvi d'idees. L'alumnat hauria d'anar adquirint autonomia i responsabilitat, per a aconseguir un equilibri entre les seues propostes i les valoracions orientatives realitzades sobre aquestes.

Des del punt de vista pedagògic, la creació implica participar activament en la construcció i expressió del coneixement. Per a això, s'aprofundirà en la música mitjançant l'exploració, la manipulació, la improvisació i la producció artística en general i sonora en particular, de manera que s'establisca un vincle entre el didàctic i l'artístic.

Dissenyar situacions significatives d'aprenentatge implica inspirar-se en els interessos, referents culturals i experiències de l'alumnat per a poder establir aquests vincles. Aquesta circumstància requereix despertar el seu interès i compromís, estimular el seu pensament i donar resposta a possibles situacions problemàtiques.

El procés de creació i la seua materialització en forma de projectes no sempre és un procés lineal, concret i tancat, ja que es pot presentar de manera circular o seguir diferents direccions simultànies per a obtindre els resultats desitjats.

Les situacions d'aprenentatge han de promoure la utilització de llenguatges gestuals, gràfics o audiovisuals que possibiliten i estimulen la creativitat i la imaginació de l'alumnat, així com el desenvolupament de capacitats musicals i interdisciplinàries.

La notació gràfica com a recurs didàctic es presenta com un punt de trobada entre les arts visuals i la música. La correspondència entre elements visuals i sons que es dona en la partitura

gràfica afavoreix relacions entre diferents àmbits i una visió interdisciplinària per a l'alumnat. És una oportunitat per a establir connexions entre les matèries de 3r de l'ESO d'Educació Plàstica i Visual i Creativitat Musical, acostumades a ser plantejades de manera independent i especialitzada.

Les pràctiques associades a l'aprenentatge formal adquirit en nivells anteriors i a l'aprenentatge informal en un entorn sonor i musical característic de la societat actual s'han de tindre en compte perquè l'alumnat aprenga i reflexione sobre la música que escolta a través de diversos mitjans de comunicació, en el maneig d'*apps* musicals o en la visualització de vídeos i videotutorials en la xarxa, entre altres.

Així mateix, és important implicar l'alumnat en la conservació del material, equipament i infraestructures escolars de l'aula, a partir de la reflexió sobre la necessitat d'establir normes i valors que presidisquen les seues accions.

L'ús de diversos tipus d'avaluació com l'heteroavaluació, l'autoavaluació i la coavaluació permeten avaluar tant el procés d'aprenentatge com el producte final. S'hauria de disposar de diversitat d'instruments d'avaluació adients a l'esdevenir de la matèria que ajuden a comprovar el grau d'adquisició de l'aprenentatge per a poder establir els ajustos pertinents durant el procés.

És fonamental l'atenció a la diversitat personal i cultural, per la qual cosa s'haurien de proporcionar espais educatius que afavorisquen l'ampliació de referents i possibiliten l'obertura de mirades davant dels reptes educatius plantejats, així com abordar qüestions referides als rols de gènere, estereotips i expressions de violència en relació a la música, dins i fora de l'aula.

Els processos d'ensenyament-aprenentatge i les activitats basades en la interpretació i creació artística s'hauran de realitzar seguint els principis del Disseny Universal d'Aprenentatge. Així mateix, es fomentarà la tolerància i el respecte a les diferents propostes i opinions, reconeixent la diversitat cultural i artística. De la mateixa manera, s'ha d'afavorir la igualtat d'oportunitats en l'aprenentatge de la matèria i l'accés a tot l'alumnat. Totes les activitats que es realitzen han de garantir la convivència i els valors democràtics. A més, s'ha de promocionar la participació activa en el centre i fora d'aquest, donant a conèixer el treball d'aula des d'una perspectiva sostenible i contribuint així a la consecució dels reptes i desafiaments del segle XXI.

6. Criteris d'avaluació

6.1. Identificar els elements compositius, estructurals i comunicatius de creacions sonores i interdisciplinàries contemporànies, valorant críticament la seua dimensió estètica.

6.1.1. Reconèixer els elements compositius i estructurals de les peces musicals i interdisciplinàries contemporànies estudiades, a través de l'escolta i el visionat, tot relacionant-los entre si i descrivint-los mitjançant una terminologia musical adequada.

6.1.2. Identificar la finalitat comunicativa de les creacions sonores i interdisciplinàries, i valorar-ne la qualitat artística mitjançant l'emissió de judicis crítics i estètics, de manera oral i escrita.

6.1.3. Valorar la diversitat artística i cultural de les propostes estudiades i respectar les aportacions de la resta del grup.

- 6.2. Analitzar els elements sonors de l'entorn més pròxim mitjançant l'escolta activa, i explorar les possibilitats que ofereixen per a la creació artística.
- 6.2.1. Analitzar els diferents elements que configuren els paisatges sonors de l'entorn pròxim mitjançant una escolta activa, tot proposant solucions a les agressions acústiques que l'envolten.
- 6.2.2. Explorar les possibilitats que ofereixen els objectes i materials de l'entorn en la creació artística mitjançant la investigació, experimentació i transformació sonora dels elements que el constitueixen, amb el suport de recursos digitals i des d'una perspectiva de desenvolupament sostenible.
- 6.3. Interpretar peces de música urbana i creacions sonores i interdisciplinàries pròpies, mitjançant l'ús de la veu, el cos, instruments convencionals i no convencionals, amb el suport del llenguatge musical i partitures gràfiques, de manera individual i col·lectiva.
- 6.3.1. Interpretar peces de música urbana amb el suport del llenguatge musical, de manera individual i col·lectiva.
- 6.3.2. Interpretar creacions sonores i interdisciplinàries pròpies, mitjançant l'ús de la veu, el cos, instruments convencionals i objectes sonors, amb el suport de partitures gràfiques i recursos digitals.
- 6.3.3. Elaborar partitures gràfiques i representacions de notació no convencional com a suport a les interpretacions i creacions desenvolupades, per a afavorir-ne la comprensió i producció.
- 6.4. Realitzar improvisacions guiades musicals o interdisciplinàries, utilitzant llenguatges gestuals i gràfics, a través de processos individuals i col·lectius.
- 6.4.1. Relacionar diferents codis artístics amb la improvisació musical i interdisciplinària.
- 6.4.2. Realitzar improvisacions guiades musicals o interdisciplinàries, mitjançant l'ús de llenguatges gestuals i gràfics, tot mostrant autoconfiança i valorant les propostes de la resta del grup.
- 6.5. Crear i posar en escena projectes sonors i interdisciplinaris individuals i col·lectius, mitjançant l'ús de diversos llenguatges artístics, assumint diferents rols en les seues fases i valorant tant el procés com el resultat.
- 6.5.1. Participar activament en els processos de planificació, creació, edició i difusió de projectes sonors i interdisciplinaris, tot aportant valoracions crítiques sobre el procés i el resultat.
- 6.5.2. Relacionar els rols experimentats durant les fases del procés creatiu i la posada en escena, amb les professions i oportunitats de desenvolupament personal.
- 6.5.3. Produir projectes sonors i interdisciplinaris, mitjançant l'ús de diversos llenguatges musicals, corporals, gràfics, visuals, audiovisuals i/o plàstics, incorporant-hi i relacionant sabers adquirits en altres matèries de manera individual i col·lectiva.

- 6.6. Emprar recursos digitals en processos de creació sonora i interdisciplinària, mitjançant la incorporació de les possibilitats expressives, comunicatives i artístiques, amb actitud reflexiva, respectant la normativa vigent d'ús i difusió.
- 6.6.1. Seleccionar la informació rellevant i els recursos necessaris en diferents mitjans digitals durant els processos d'investigació, de manera reflexiva, crítica i contrastada.
 - 6.6.2. Emprar recursos digitals que afavorisquen les possibilitats expressives, comunicatives i artístiques en processos de creació sonora i interdisciplinària.
 - 6.6.3. Respectar les llicències d'ús i la normativa vigent de protecció de dades i autoria durant els processos d'investigació, experimentació, interpretació, creació i difusió de les propostes i projectes desenvolupats.